Mielenterveyskuntoutujien näyttöön perustuva klubitalomenetelmä olisi saatava valtion budjettitalouden piiriin samoin kuin IPS-mallin tukeminen nyt

Viestin perussisältö: Psykososiaalinen klubitalomenetelmä tuottaa *yhtä vakuuttavalla tieteellisellä näytöllä* kuin IPS-malli hyötyjä kuntoutujille. Kuntoutujien osallistumisella klubitalotoimintoihin on myönteisiä vaikutuksia myös heidän läheisille ja kustannustehokkuuden näkökulmasta toiminnan rahoittajille, valtionhallinnolle ja sosiaaliturvajärjestelmälle. Klubitalomalli on määritelty kansainvälisissä laatustandardeissa, kuten IPS-mallikin.

Klubitalojen rahoitus on perustunut 1990-luvulta lähtien RAY/Veikkauksen tuotoista myönnettyihin keskimäärin 50 prosentin avustuksiin, ja siksi osa nykyisistä klubitaloista on aliresurssoituja ja voivat toteuttaa vain osittain kansainvälisiä laatusuosituksia. Riittävien henkilöresurssien avulla ne voisivat saavuttaa merkittävästi laajempia kuntoutujien osallisuus-, opinto- ja työllistymistavoitteita.

Yhdenvertaisen kohtelun vuoksi olisi perusteltua siirtää klubitalomallin käyttöönoton tukeminen valtakunnallisesti valtion budjettitalouden piiriin samoin kuin IPS-mallin käyttöönottoa tuetaan nykyisin ja yhä edelleen vuoden 2022 valtion talousarvioesityksessä

Mielenterveyskuntoutujien sosiaalista osallisuutta ja työllistymisvaihtoehtoja edistävän klubitalomenetelmän käyttöönottoa kannustavia yhteistyöhankkeita varten tulisi osoittaa IPS-tukiohjelman **lisäksi** vuosiksi 2022–2023 yhteensä 5 miljoonaa euroa. Hankeohjelmaa tulisi jatkaa siten, että vuoteen 2030 mennessä laatusuositusten mukainen klubitalotoiminta olisi saavutettavissa yhdenvertaisesti kaikilla hyvinvointialueilla koko maassa osana niiden mielenterveysalan palvelukokonaisuuksia.

Duodecimin *Käypä hoito – suosituksissa* Klubitalot on mainittu psykososiaalista kuntoutusta tuottavina tahoina. *Klubitalojen* toiminta tukee kuntoutujien toipumista ja edistää heidän sosiaalista osallisuuttaan muun muassa työpainotteisen päiväohjelman puitteissa, siirtymätyökokeiluilla, IPS-toimintaan liittyvällä työhön valmennuksella ja ohjaamalla heitä opintojen pariin. Suomessa nykyisin toimivien 23 Klubitalon ja niiden noin 8000 kuntoutujajäsenen keskeiset toimintaindikaattorit vuodelta 2021 on kuvattu *liitteissä 1–2*.

Eri tieteenalojen tutkimukset osoittavat Klubitalojen toimintoihin osallistumisen tuottavan positiivisia vaikutuksia kuntoutujille, heidän läheisilleen ja muille sidosryhmille. Osallistumisen myötä sairaalahoidon ja muiden sote-palvelujen *tarve ja kustannukset alenevat*. Seuraavassa *esimerkkejä eräistä* merkittävistä arviointitutkimuksista:

- Kansainvälisesti arvostettu *Lancet* (2018) on julkaissut laajan ns. Lancet Commissionin katsauksen, jossa klubitalotoiminta katsottiin yhdeksi tuloksellisista toimintamalleista.
- YhdessäMielin-hanke (Walhbeck ym. 2018) on tuottanut tietoa toimivista mielenterveys- ja päihdetyön malleista sote-uudistuksen tueksi. Klubitalomalli todettiin toimivaksi, samoin kuin IPS-malli.
- Monitieteellisen 18 Klubitalon tutkimuksen (Hietala-Paalasmaa ym. 2009) mukaan Klubitaloilla on selkeä ja tärkeä merkitys – myös talouden kannalta – mielenterveyspalvelujen osana ja niiden täydentäjänä.
- Liina Rantasen (2013) tutkimuksen mukaan klubitalo luo yhteisöllisyyttä ja paikan, jossa kuntoutuja voi tuntea yhteenkuuluvuutta. Toimintoihin osallistuminen tukee jäsenten elämänhallintaa, toimii päivärytmin selkeyttäjänä ja vahvistaa kuntoutujien siirtymistä pois perinteisestä mielenterveyspotilaan roolista.

- Maailman Terveysjärjestön (WHO, kesäkuu 2021) mielenterveyspalvelusuositusten osana on arvio erilaisista kuntoutusmenetelmistä. Klubitalotoiminta todetaan yhtenä tutkitusti tuloksellisena kuntoutujien psykososiaalisen tuen menetelmänä.
- OSSI-tutkimushankkeen (STM/STEA 2020-2022) kuntoutujakyselyyn vastanneista 339 Klubitalojen jäsenestä yli 90 % koki osallistumisen klubitalotoimintoihin auttaneen heitä elämässä eteenpäin. Lisäksi arvostetuksi tulemisen kokeminen Klubitalossa ennakoi jäsenten työllistymishalua (Hietala & Ylitalo 2021).
- Lisätietoa klubitalotutkimuksista on Suomen Klubitalot ry:n verkkosivuilla: https://suomenklubitalot.fi/klubitalojen-vaikuttavuus/tutkimukset/

LÄHTEITÄ

1. Skitsofrenia ja psykoosit. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Psykiatriyhdistys ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2020 (viitattu 20.10.2021) Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi
2. Klubitalojen suomenkieliset laatusuositukset: http://www.suomenklubitalot.fi/klubitalotietoa/laatusuositukset
3. Patel V, Saxena S, Lund C, et al. The *Lancet* Commission on global mental health and sustainable development. Lancet 2018; published online Oct 9. http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(18)31612-X; Peer reviewed supplement, sivu 19.
4. Hietala, Outi & Ylitalo Sami (2021): Klubitalot mielenterveyskuntoutujien työllistymisen tukena. Kuntoutus 4/2021 (”Kuntoutus työllisyysasteen nostajana – Tukitoimien merkitys” lehdessä julkaistavaksi hyväksytty käsikirjoitus).
5. Hietala-Paalasmaa, O., Hujanen, T., Härkäpää, K. & Reuter, A. (2009): Mielenterveyskuntoutujien klubitalot – yhteisön tukea ja yksilöllistä kuntoutumista. Avustustoiminnan raportteja 20. Raha-automaattiyhdistys, Helsinki.
6. Hänninen Esko (toim.) (2016): Mieleni minun tekevi: Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa. Suomen Klubitalot ry. Lönnberg Oy Helsinki. Verkossa: http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016053013036 ja https://www.julkari.fi/handle/10024/130605
7. Hänninen Esko (2012): Choices for Recovery: Community-Based Rehabilitation and the Clubhouse Model as Means to Mental Health Reforms. THL report 50/2012. Juvenes Print – Tampere University Print Oy. Tampere. Verkossa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80493/URN_ISBN_978-952-245-694-6.pdf?sequence=1
8. McKay, C., Nugent, K.L., Johnsen, M. et al. (2018): A Systematic Review of Evidence for the Clubhouse Model of Psychosocial Rehabilitation. Adm Policy Ment Health (2018) 45:28. https://doi.org/10.1007/s10488-016-0760-3
9. Rantanen, Liina (2013): Roolit mielenterveyskuntoutuksessa. Salon klubitalon jäsenten näkemyksiä. Pro gradu -tutkielma, Sosiaalitieteiden laitos. Turun yliopisto.
10. Wahlbeck, Kristian et al. (2018): Toimivat mielenterveys- ja päihdepalvelut. YhdessäMielin – hankkeen raportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 89/2018.
11. World Health Organization & Calouste Gulbenkian Foundation (2014): Social determinants of mental health. Geneva.
12. World Health Organization (2021): Guidance and technical packages on community mental health services. Promoting person-centred and rights-based approaches.

Psykososiaalisen kuntoutumisen Klubitalot yliopistosairaaloiden yhteistyöalueilla: Keskeiset toimintaindikaattorit 1.1.–20.10.2021

Klubitalot yhteistyöalueittain seuraavasti: = HYKS = TYKS = TAYS = KYS = OYKS

Kaikki jäsenrekisterissä olevat

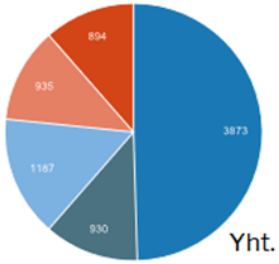

Yht. 7819

Eri kävijät

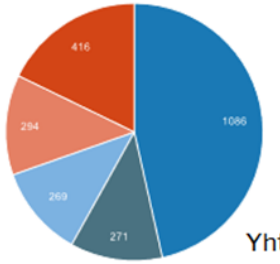

Yht. 2336

Käyntipäivät

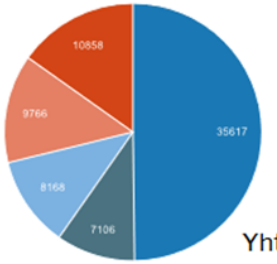

Yht. 71 515

Etäkäyntipäivät ja yhteydet

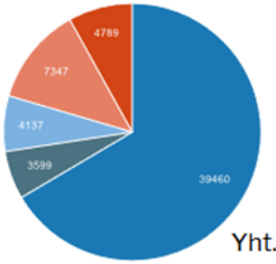

Yht. 59 332

Etätoimintaan osallistuneet eri jäsenet

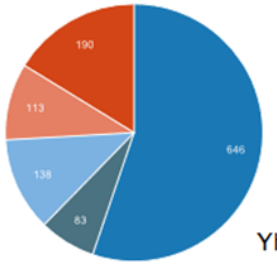

Yht. 1170

Opiskelussa tai opinto-valmennuksessa olleet

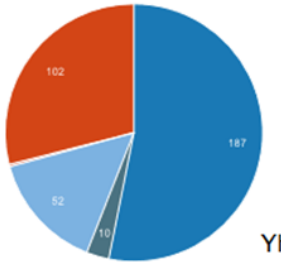

Yht. 352

Töissä tällä hetkellä tai töissä 2021 olleet

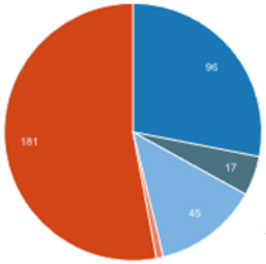

Yht. 342

LIITE 2:

Kustannustehokkuutta ja kokonaistaloudellisuutta todentavat analyysit (esim. Eskot ry:n ROI-analyysit 2019) kuitenkin osoittavat, että 1,5–2 psykiatrisen sairaalapaikan koko vuoden kattavilla kustannuksilla (keskimäärin á 500 euroa/vrk) voitaisiin kattaa yhden keskimäärin 30–35 henkilön psykososiaalisen kuntoutumisen Klubitalon kokonaiskustannukset vuodeksi. Siis klubitalotoiminnan kehittämisen ja laajentamisen tukeminen osoittautuu rahoittaville tahoille säästöjä tuottavaksi sijoitukseksi – eikä menoeräksi.

Maailman mielenterveysjärjestön (World Federation of Mental Health, WFMH) vuosina 2013–2014 koordinoiman käyttäjäkokemuksia kartoittaneen selvityksen mukaan palvelujen käyttäjät ja heidän läheisensä kokivat saaneensa mielenterveyspalveluista lähinnä lääkehoitoja ja erilaisia terapioita. Heidän muita tarpeitaan ei oltu otettu huomioon, jotka liittyivät koulutuksen, työllistymisen ja itsenäisen asumisen järjestämiseen ja tukemiseen. Myös heitä syrjivien käytäntöjen vastaista tukea kaivattiin. (Patientview 2013). Klubitalot tukevat jäseniään yleisen psykiatrian katvealueille jääneiden osallisuustavoitteiden toteuttamiseksi.